

Resa till Österbybruk 6 december 2024

Österby bruk är ett av de kända vallonbruken i Uppland. Det startades redan på 1500-talet.

Den pampiga herrgården är från 1700-talets senare del.

När vi kom in i herrgården bjöds vi på glögg och pepparkaka och slog oss ner i stora salen.

Vi skulle få höra en berättelse om hur man firade jularna förr.

Julbocken själv klev in.

Det visade sig vara en stilig herre, en av de drivande i den stiftelse som idag äger herrgården, som idag var en av våra guider.

Den gamla vargpälsen (som enligt uppgift var Zorns kända päls) var tung att bära, så den blev han befriad från.

Han slog sig ner och började berätta hur man firade jul förr i tiden här på Österby bruk.

En sed var att man kunde slänga in ett vedträ med en hälsning eller en utskällning.

Efter informationen om julsederna delades vi upp i två grupper.

Vår grupp stannade i herrgården för en guidad tur där.

I ett av rummen finns porträttet av Gustav Vasa, som var den som startade och utvecklade arbetet vid järnbruket.

Louis De Geer, "den svenska industrins fader" är en av de som gjorde det till en storindustri på 1600-talet.

Järnmalmen, som de bearbetade på bruket, kom från den närbelägna Dannemora gruva, vars malm var högklassig.

Yrkeskunniga smeder värvades från Vallonien, därav namnet vallonbruk.

Andra kända vallonbruk är Lövstabruk och Gimo bruk, båda ägda och drivna av Louis De Geer.

I en annan av salarna finns denna fina handmålade kakelugn från Rörstrand.

En välsedd gäst på herrgården var den berömda "svenska näktergalen" Jenny Lind

Den flygel som användes vid hennes besök finns fortfarande kvar.

Det stora herrgårdsköket är också intressant för att förstå hur livet levdes på herrgården.

Efter rundvandringen inne i herrgården bytte grupperna plats och vår grupp lämnade herrgården för att ta oss till en gammal smedbostad.

Vår guide nu ledde vägen och stannade till vid klockstapeln och visade runt över det välbevarade brukssamhällesområdet.

Hon pekade bl.a. ut den enda bevarade och fungerande vallonsmedjan i världen, som här syns med två skorstenar bakom gruppen.

Konstnären Bruno Liljefors bodde med sin stora familj på herrgården under 15 års tid i början av 1900-talet.

Hans upprustade ateljé finns fortfarande kvar och skymtade på andra sidan dammen.

Vi gick vidare till bruksgatan, där de gamla smedbostäderna från 1700-talet ligger på rad.

En av dessa små stugor har bevarats och där berättade guiden om smedfamiljens villkor och leverne.

Det var en tuff tillvaro, men familjerna som tillhörde bruket åtnjöt i alla fall ett visst mått av trygghet i händelse av sjukdom eller död.

Familjen bodde alla tillsammans i köket och salen intill användes bara vid finbesök.

På vägen tillbaka till herrgårdsområdet stannade vi till vid grinden och guiden visade på de längor som ligger på andra sidan vägen ...

... bl.a. saltbod och sadelmakeri, som, nu är utställningslokal och butik.

Klockan hade hunnit bli ett, så nu var vi verkligen sugna på den utlovade lunchen, som vi skulle få på värdshuset.

Namnet har det fått efter en av ägarna till herrgården på 1800-talet, Per-Olof Tamm, som levde på bruket fram till sin död.

De bägge grupperna samlades i den stilenliga lokalen.

Vi serverades först en riklig kall tallrik med olika sillar, lax och skinka m.m.

Därefter serverades vi en tallrik med småvarmt, så vi blev rejält mätta och nöjda.

Efter kaffet på maten fanns tid för den som ville att ta en tur till någon av butikerna som hade öppet.

Det blev en trevlig resa med en försmak av julkänslan.